Bijlage 1 1085312/1085315 Toelichting op het voorstel

In 2013 stelde PS het Evaluatiekader Subsidies vast, bedoeld om de doeltreffendheid van subsidies te onderzoeken en waar mogelijk te verbeteren. Met het uitvoeren van de evaluaties volgens dit Evaluatiekader wordt voldaan aan de wettelijke verplichting voor het evalueren van subsidies. Een subsidieregeling moet volgens de wet elke 5 jaar geëvalueerd worden (op verzoek van PS is een kortere herhalingstermijn aangehouden van 4 jaar in plaats van 5 jaar). Dit opvolgingsonderzoek valt nog onder het Evaluatiekader subsidies 2013 en niet onder het ontwerp Evaluatiekader 2018, dat op 15 mei 2018 is vastgesteld door GS en is toegezonden aan PS. In het ontwerp Evaluatiekader 2018 is de wettelijke herhalingstermijn voor het evalueren van subsidieregelingen 5 jaar.

Op 14 januari 2014 is het rapport "Evaluatie doeltreffendheid monumentenregelingen Noord-Holland" van de combinatie Eiffel/Lysias Advies van 11 december 2013 vastgesteld. In dit rapport zijn de resultaten van de evaluatie naar de doeltreffendheid van de rijks- en provinciale regelingen gepresenteerd. Conform de afspraken uit het Evaluatiekader Subsidies komen deze regelingen in 2017 opnieuw in aanmerking voor een evaluatie. In het opvolgingsonderzoek, dat in 2017 is gestart, is de vraag beantwoord of een nieuwe evaluatie nuttig en nodig is.

Het uitvoeren van het opvolgingsonderzoek vindt plaats in twee stappen: een vooronderzoek en een controlestap. In het vooronderzoek wordt onderzocht wat er veranderd is sinds de eerste evaluatie, zoals veranderingen in de regeling en/of het beleidskader en veranderingen in de context of omgeving, die van invloed kunnen zijn op de doeltreffendheid van de regelingen. Op basis van de uitkomsten van het vooronderzoek wordt bepaald of een nieuwe evaluatie nuttig en nodig is. Als besloten wordt te volstaan met het uitvoeren van alleen het vooronderzoek, wordt nog wel een controlestap gedaan waarbij gecontroleerd wordt of het aantal en de omvang van de verleende subsidies in de onderzoeksperiode overeenkomt met de voorgaande periode. Als het resultaat hiervan sterk afwijkt van de verwachting, kan alsnog besloten worden tot het uitvoeren van een op maat gemaakt evaluatieonderzoek.

Op dit moment evalueert de Randstedelijke Rekenkamer de regelingen voor Rijksmonumenten van de provincies Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland. Daarnaast is de rijksmonumentenregeling recentelijk ook in IPO verband doorgelicht. Om deze reden richt dit opvolgingsonderzoek zich alleen op de provinciale restauratie- en onderhoudsregeling.

Conclusie vooronderzoek
De conclusie uit het vooronderzoek is dat de waarde van een nieuwe evaluatie op dit moment beperkt is. De aanbevelingen uit de evaluatie van 2013 zijn grotendeels opgevolgd. Naar verwachting zullen de regelingen dit jaar worden aangepast. Dit maakt een uitgebreide evaluatie op dit moment niet zinvol.
In de periode 2013-2016 is grotendeels opvolging gegeven aan de aanbevelingen die gedaan zijn in de evaluatie uit 2013 voor de subsidieregelingen voor rijks- en provinciale monumenten. Belangrijkste verbeterslag in deze periode is de (door)ontwikkeling van de monumentenmonitor die zicht biedt op de totale restauratieopgave[1] en de kwalitatieve staat van monumenten en de ontwikkelingen hierin. De verworven inzichten uit de monumentenmonitor hebben deels een doorvertaling gekregen in het huidig monumentenbeleid en de regelingen. Vanaf 2017 worden, in

[1] De restauratieopgave wordt bepaald door het aantal monumenten die in matige en slechte staat verkeren af te zetten tegen het totaal aantal monumenten in de provincie.

het beleid en de regelingen voor Rijksmonumenten, specifieke monumentencategorieën geprioriteerd waar de grootste restauratieopgave ligt. Het beleid en regelingen van de provinciale monumenten zijn niet gekoppeld aan de restauratieopgave. In de regelingen uit 2011 is al een bepaling opgenomen dat subsidie alleen wordt verstrekt als uit het inspectierapport blijkt dat onderhoud noodzakelijk is[2] of dat restauratie technisch urgent is[3]. Met het oordeel uit het inspectierapport ligt de focus van de regelingen al op urgente restauratie- of onderhoudsbehoefte van provinciale monumenten.

Op basis van de gegevens uit de monumentenmonitor[4] telt de provincie in totaal 528 provinciale monumenten[5]. Hiervan bevindt zich 78,5% in redelijk tot goede staat en 21,5% in matige tot slechte staat van onderhoud. Hiermee ligt de restauratieopgave boven de Rijksdoelstelling[6]. Dit jaar zal er echter nog een actualisatieronde plaatsvinden van de gegevens in de monumentenmonitor voor het gebied Noord-Holland Noord. De gegevens uit deze regio dateren uit 2014. In dit deel van Noord-Holland bevinden zich veruit de meeste provinciale monumenten waardoor het aandeel monumenten in matige tot slechte staat, en daarmee de totale restauratieopgave, naar verwachting nog zal verminderen. De informatie uit de monumentenmonitor maakt inmiddels wel een koppeling van het beleid en de regelingen aan de restauratieopgave (monumenten waar de grootste restauratiebehoefte ligt) mogelijk en daarmee een gerichtere inzet van middelen. Op dit moment is deze koppeling er voor de provinciale monumenten nog niet.

Resultaten controlestap

De resultaten van de controlestap laten geen grote afwijkingen zien in het aantal en de omvang van de verstrekte subsidies in de periode 2013-2016 ten opzichte van de voorgaande periode. Dit geeft geen aanleiding tot het doen van een aanvullend evaluatieonderzoek. In de periode 2013 tot en met 2016 zijn er in totaal 11 projecten gesubsidieerd vanuit de *restauratie*regeling en 54 projecten gesubsidieerd vanuit de *onderhouds*regeling. Daarmee is de doelstelling uit de Cultuurnota 'De waarde van cultuur', om jaarlijks aan minimaal 2 eigenaren subsidie beschikbaar te stellen vanuit de *restauratie*regeling en aan minimaal 5 eigenaren subsidie beschikbaar te stellen vanuit de *onderhouds*regeling, ruimschoots behaald.

Het totaal aantal verleende subsidies voor de *restauratie*regeling is in de periode 2013-2016 met 11 projecten gelijk aan de voorgaande periode, maar de totale omvang is met € 887.950 hoger dan de voorgaande periode met € 801.622. In de periode 2013-2016 is er wel, evenals in de voorgaande periode 2009-2012, sprake van onderuitputting van de regeling. Mogelijk is dit, evenals in de voorgaande periode, het gevolg van de slechte economische omstandigheden waardoor eigenaren restauraties uitstellen. De onderuitputting ligt in de periode 2013-2016 met gemiddeld 31%[7] echter een stuk lager dan in de voorgaande periode waar het gemiddelde op 72% lag. In de jaren 2015 en 2016 is weer een stijging te zien in de omvang van gemiddelde verleende subsidie, en daalt de onderuitputting in 2016 naar 3% (zie tabel 2 in hoofdstuk 3 van het rapport). Dit komt omdat de subsidie wordt ingezet voor grotere projecten zoals gemalen en sluizen.

[2] Artikel 4 Uitvoeringsregeling Onderhoud provinciale monumenten Noord-Holland 2011.
[3] Artikel 4 Uitvoeringsregeling restauratie provinciale monumenten Noord-Holland 2011.
[4] Peildatum april 2018.
[5] Het totaal aan gebouwde monumenten. Dijken, breken en poelen vallen hier buiten .
[6] Het Rijk heeft een doelstelling geformuleerd dat niet meer dan 10% van de rijksmonumenten een ingrijpende restauratie zou moeten ondergaan.
[7] De onderuitputting in het jaar 2014 met een percentage van 90% beïnvloedt het gemiddelde percentage sterk.

Bij de *onderhouds*regeling werkt de invoering van het drempelbedrag medio 2011 door in de periode 2013-2016 in het aantal verleende subsidies. Deze ligt met 54 projecten in de periode 2013-2016 aanzienlijk lager dan in de voorgaande periode waar aan 88 projecten subsidies toegekend zijn. De gemiddelde omvang van de verleende subsidies ligt echter aanzienlijk hoger in de periode 2013-2016: € 11.594 ten opzichte van € 6.544 in de periode 2009-2012 omdat eigenaren onderhoudswerkzaamheden van twee jaar kunnen combineren, om zo boven het drempelbedrag uit te komen. Het totale subsidiebedrag dat jaarlijks wordt verleend ligt in de periode 2013-2016 dan ook hoger dan in de voorgaande periode. Het totaal verleend subsidiebedrag stijgt in de periode 2013-2016 van € 129.652 in 2013 naar € 194.349 in 2016.
Over de jaren heen is dus een stijging te zien in het totaal verleende subsidiebedrag, waarbij het gemiddelde verleende subsidiebedrag is verdubbeld als gevolg van de invoering van het drempelbedrag.
De gemiddelde onderuitputting voor de onderhoudsregeling is met 6% zeer gering en is ook lager dan in de voorgaande onderzoeksperiode met een gemiddelde van 16% (zie tabel 1 in hoofdstuk 3 van het rapport).

Aanbevelingen voor herhalingsevaluatie:

Aanbeveling 1:
Aanbevolen wordt op dit moment geen herhalingsevaluatie uit te voeren, maar deze twee jaar na aanpassing van de provinciale regelingen opnieuw te bezien.

Aanbeveling 2:
Gebruik de informatie uit de monumentenmonitor om de inzet van de middelen uit de regelingen beter te benutten door deze te combineren met andere instrumenten om doelgroepen gericht te benaderen waar onderhoud of restauratie aan monumenten gewenst is. Dit kan bijvoorbeeld door de inzet van een loods herbestemming die de doelgroep wijst op het bestaan van de regelingen of door het uitzetten van een enquête onder de doelgroep gericht op de bekendheid van de regelingen en de reden waarom zij de regelingen tot dusverre niet gebruikt hebben.

Opvolging aanbevelingen
De opvolging van de aanbevelingen past binnen de reeds in voorbereiding zijnde aanpassing van de provinciale regelingen en van de monumentenmonitor.